

Asia: VN/23793/2023

Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi työttömyysturvalain muuttamisesta

Lausunnonantajan lausunto

Lausuttavaa ansiopäivärahan määrän alentamista koskevasta ehdotuksesta?

-

Lausuttavaa palkkatuetun työtä ja työssäoloehdotusta koskevasta ehdotuksesta?

Palkkatuetun työ on normaali työsuhde. Tästä syystä Vates-säätiö vaatii, että palkkatuetun työn on myös jatkossa kerrytettävä työssäoloehdotusta.

Hallituksen esityksen mukaan työskentely palkkatuella ei kerryttäisi 1.9.2024 alkaen enää oikeutta ansiopäivärahaan. Tällä hetkellä palkkatuetun työ kerryttää työssäoloa 75 % osuudella. Työllistämismääräytysten perusteella järjestetyssä palkkatuetussa työssä jokainen viikko täyttää työssäoloehdotusta. Esityksen toteutuessa palkkatuetusta työstä ei enää kertyisi työssäoloehdotusta.

Palkkatukea koskeva muutos vaikuttaa erityisesti vaikeassa työmarkkina-asemassa olevien henkilöiden työllistymiseen. Koska työssäoloehdotusta täyttämisen on ansiosidonnaisen päivärahan saamisen ehto, on jatkossa lähes mahdotonta päästä uudelleen ansiosidonnaisen työttömyysetuuden piiriin. Kuten lakiesityksen perusteluissa mainitaan, jos palkkatuetun työ ei johda työllistymiseen ja henkilö palaa takaisin työttömyyteen, on todennäköistä, että henkilö siirtyy/palaa työmarkkinatuella, joka on keskimäärin alhaisempi kuin nykytilanteessa. Tämä alentaa merkittävästi työnhakijan käytettävissä olevia tuloja ja lisää muiden etuuksien tarvetta. Esityksessä todetaan, että matalampi työttömyysetuus parantaisi työnhaun kannustimia. Tästä ei ole selvää näyttöä olemassa. On siis selvä, että tulevaisuudessa, työnhakijan näkökulmasta, palkkatuetun työ voi olla nykyistä kannattamattomampaa.

Esityksen mukaan ns. alentuneesti työkykyisille henkilöille työssäoloehdotusta kuitenkin kertyisi ensimmäisen 10 työssäolokuukauden jälkeen (75 % kerryttävistä kuukausista), mikäli palkkatuella myönnetään jatkoa samaan työsuhteeseen. Esityksen mukaan myöskään alentuneesti työkykyisten henkilöiden osalta työssäoloehdotusta ei kertyisi ensimmäisten 10 kuukauden ajalta palkkatuetussa työssä. Palkkatuetun työn tulisi kestää nykyistä pidempään, jotta työssäoloehdotusta täyttyisi pelkällä palkkatuetulla työllä.

On erittäin tärkeää, että alentuneesti työkykyisten osalta esityksessä on erillinen poikkeava kirjaus. Työssäoloehdotusta tulisi kuitenkin kertyä jo ensimmäisen 10 kuukauden palkkatuetun työssäoloajan

ajalta, eikä vasta sen jälkeen syntyvältä ajalta. Palkkatuettu työ on normaali työsuhde. Vammaisilla tai osatyökykyisillä henkilöillä työura voi koostua palkkatuetusta työstä ja ilman työssäoloehdon kertymisen säilyttävää kirjausta he jäisivät pysyvästi ansiosidonnaisen ja peruspäivärahan ulkopuolelle työssäkäynnistä huolimatta.

Lausuttavaa työllistämismääräytteen ja siihen liittyvän sääntelyn kumoamisesta?

-

Lausuttavaa työttömyysturvavaroja koskevasta ehdotuksesta?

-

Lausuttavaa ehdotuksesta, joka koskee luopumista eräistä työssäoloehdoista ja ansiopäivärahan määrää koskevista ikäsidoista poikkeuksista?

Vates-säätiö esittää lakiesityksen muuttamista niin, että yli 60-vuotiaiden työssäoloehdon kertymä palkkatuetusta työstä säilyy ainakin samalla tavoin kuin alentuneesti työkykyisillä.

Suomen hallitus haluaa torjua ikäerjainta ja haluaa poistaa ikääntyneimpien henkilöiden työllistymisen ja työllistämisen esteitä. Hallitusohjelmassa mainitaan, että yli 50-vuotiaiden työuran jatkuminen halutaan turvata. Yhtenä keinona mainitaan työnantajien taloudellisten velvoitteiden keventäminen mm. siten, että yli 55-vuotiaana uusina työntekijöinä palkatuista henkilöistä yrityksille syntyvä työnantajien työeläkemaksun maksuluokkavaikutus poistetaan. Tämä on työnantajien näkökulmasta kannatettava uudistus.

Palkkatuki on monesti ollut vanhemmilla työntekijöillä ainoa mahdollisuus neuvotella työnantajan kanssa työpaikasta ja työllistyä. Vaikka työkokemusta ja osaamista on kartutettu palkkatuetussa työssä, ovat jatkumahdollisuudet työllistyä palkkatuen jälkeen olleet aikaisemminkin heikot, eikä esitetty lakimuutos toisi tähän korjausta. Mikäli vanhemmat työntekijät eivät pääse jatkamaan työntekoaan, ei hallitusohjelman työllisyystavoite tule toteutumaan. Suomen väestörakenteen lähivuosien kehitys merkitsee työvoimatarpeen kasvua, minkä takia tarvitaan mm. työelämän muokkaamista myös vanhimpien työntekijöiden edellytyksiin sopiviksi.

Lausuttavaa vaikutuksista kotitalouksiin?

-

Lausuttavaa esityksen taloudellisista vaikutuksista (ml. vaikutukset julkiseen talouteen, työllisyyteen ja kuntiin)?

Mikäli työssäoloa ei tulevaisuudessa kerry palkkatuetulta työjaksolta, palkkatuen käyttö työllistymistä edistävänä palveluna tulee vähenemään voimakkaasti tai jopa loppumaan kokonaan. Näkymänä voi olla, ettei palkkatuetuun työhön enää hakeuduta eikä sitä enää nähdä oikeana työnä. Tämä heijastuu myös työnantajiin, jotka eivät enää saa hakijoita työpaikkoihin, kun työttömillä on vähemmän kannustimia ottaa vastaan palkkatukityötä.

Aluepoliittisesti merkittävää on, että etenkin pienillä paikkakunnilla palkkatuettu työ työllistymistä edistävänä palveluna on merkittävä lisä paikallisille työnantajille. Työssäoloehdon kertymättömyys työllistymistä edistävissä palveluissa kaventaa kuntien keinovalikoimaa työllisyyspalveluissa. Korvaavien työllistymistä edistävien palveluiden puute alueilla vaarantaa ihmisten työllistymisen ja toimeentulon. Korvaavat palvelut voivat löytyä vain pidempien matkojen päästä, jonne ei ole mahdollisuutta kulkea. Pahimmassa tapauksessa muutos ei tuo etuja vaan ainoastaan tuo lisääntyvää palvelutarvetta sosiaali- ja terveystyöpalveluihin, Kelan palveluihin sekä lisää kuntien rahoitustarvetta, kun asiakas palaa etuudelle, jonka perusosasta kunnalla on TE-palvelu-uudistuksen rahoitusmallin mukainen rahoitusvastuu.

Lausuttavaa vaikutuksista toimeenpanijoihin (ml. vaikutukset työttömyysetuuden maksajiin ja julkisen työvoimapalvelun järjestäjään)?

-

Lausuttavaa muista vaikutuksista (ml. vaikutukset yrityksiin ja muihin työnantajiin)?

-

Lausuttavaa siitä miten muutosten vaikutuksia voitaisiin seurata ja arvioida jälkikäteen?

-

Lausuttavaa voimaantulosta ja siirtymäsäännöksestä?

Palkkatuetun työn työssäoloehdon osalta esitys ei ole kannatettava, eikä sen käsittelyn tule edetä.

Mikäli laki kuitenkin etenee, on sen voimaantulossa noudatettava samaa aikataulua kuin te-palvelujen uudistuksessa, eli vuoden 2025 alussa.

Muuta lausuttavaa esityksestä?

-

Kohdennettu kysymys TE-toimistoille ja työllisyyden edistämisen kuntakokeilussa mukana oleville kunnille: Mikä on tilastotietoihin tai arvioon perustuva käsityksenne muutoksen taloudellisista ja muista vaikutuksista, jos palkkatuettu työ kerryttäisi kokonaisuudessaan työssäolovelvoitetta ja koulutusta vaille oleville nuorille asetettua seuraamusta?

-

Pakarinen Jaana
Vates-säätiö sr